

Prezident seçkilərində növbəti dəfə xalqın etimadını qazanaraq Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti seçilmiş Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycanla dövlət səfəri etməsi ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlığın daha bir təzahürü oldu. Bu səfər proqramı çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevlə Türkiyə Cümhuriyyətinin başqanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın səs-ləndirdikləri bəyanatlar, gələcəyə strateji baxışı əks etdirən fikirlər tarixə yazıldı.

Adətən, ölkələr arasında həyata keçirilən səfərlərin təsnifatında, ilk sırada ali səviyyə xarakteri daşıyan dövlət səfərləri dayanır. Ondan sonra rəsmi, işgüzar səfərlər gəlir. Hamısında da əsas məqsəd dövlətlərarası münasibətlərin ən yüksək həddini, ölkələrarası dostluq və əməkdaşlığın ən ali səviyyəsini təsbit etməkdir. Bu baxımdan ikitərəfli əlaqələrin hazırkı yüksək səviyyəsinin məntiqi nəticəsidir ki, Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə dövlət səfəri Azərbaycanın Türkiyə üçün nə qədər böyük əhəmiyyət daşıdığını bir daha aydın göstərdi.

"Bir millət, iki dövlət"

Bu iki ölkəni bir-birinə qədim tarixi köklər, ortaq milli mənsubiyyət, dil, din, mədəniyyət bağlayır. Ötən əsrin 80-ci illərinin sonlarından dövlət müstəqilliyimizə doğru proseslərin başladığı ilk vaxtlardan bu günə qədər ölkələrimiz bir-birinin yanındadır. Bir zamanlar Mustafa Kamal Atatürkün qeyd etdiyi kimi, Azərbaycanın sevinci Türkiyənin sevinci, kədəri kəderidir. Son onilliklərdə bu iki ölkə arasındakı əlaqələrin daha da güclənməsi, dövlətlərarası diplomatik münasibətləri də əsərləyən, artıq fərdlər arasında doğma münasibətlərə çevrilməsi, gediş-gəlişin müstəsna dərəcədə artması, Azərbaycan və Türkiyə insanlarının qaynaşma-qarışması, getdikcə ümumi millət anlayışının formalaşması Ümummilli Lider Heydər Əliyevin irəli sürdüyü "Bir millət, iki dövlət" tezisinin özünü doğrultmasıdır.

Bu gün bütün dünyada bir-birinə Türkiyə və Azərbaycan qədər yaxın olan başqa iki dövlət təsəvvür etmək mümkün deyil. Artıq beynəlxalq münasibətlərin hər bir iştirakçısı görür ki, Türkiyənin olduğu bütün tribunallarda Azərbaycan var. Eyni zamanda Azərbaycanın olduğu bütün tribunallardan həm də Türkiyənin səsi gəlir. Hər iki ölkə həm daxili məsələlərdə, həm beynəlxalq arenada yüksək həmrəylik nümayiş etdirir, bir-birinin dövlətçilik maraqlarına dəstək verir.

Əlbəttə, tarixi bağlılıqlar, ortaq keçmiş burada mühüm rol oynayır. Amma etiraf edək ki, müasir dünyamızda bu amillər ölkələrin bir-birinə Türkiyə və Azərbaycan qədər yaxın olmasından ötrü kifayət deyil. Eyni tarixi köklərə, milli mənsubiyyətə malik olub müəyyən siyasi, iqtisadi maraqlara görə bir-birinə düşmən münasibət bəsləyən ölkələr kifayət qədərdir. Türkiyə və Azərbaycan arasındakı əlaqələrin bu qədər yaxın olmasında isə ölkə rəhbərlərinin dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin də çox böyük rolu var.

Güvən, qarşılıqlı etibar siyasətdə də yüksək qiymətləndirilən dəyərdir. Amma hər siyasət adamının bunları qorumağı bacarmadığı da bəlli faktlardır. Azərbaycan və Türkiyə liderləri isə öz dəyərlərinə sadıqdırlar. Bu güvən, etibar illərin çətin sınaqlarından çıxıb. Dövlət rəhbərlərimiz həm də Azərbaycan və Türkiyənin getdikcə güclənən bağlılıqlarına sədaqət göstərirlər. Qlobal proseslərə, regionun gələcəyinə baxışda mövqelərin üst-üstə düşməsi, gələcəklə bağlı aydın təsəvvürlərin, strateji niyyətlərin eyniyyəti, atılan addımların birgəliyi bu səmimi münasibətlərə mühüm töhfələr verir. Həm Azərbaycan, həm Türkiyə tarixən də, bu gün də türk dünyasının əsas mərkəzlərindəndir. Türk dünyasının iqtisadi, siyasi, mədəni nəbzi hər zaman bu coğrafiyalarda döyünüb.

Sülhün, təhlükəsizliyin və rifahın təminatçıları

Tarixi zəfərimizlə başa çatmış 44 günlük Vətən müharibəsinin ilk dəqiqələrindən sonuna qədər Türkiyə Cümhuriyyəti, şəxsən Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan siyasi dəstəyi ilə Azərbaycanın yanında oldu, səsləndirdiyi bəyanatlarla dünyaya ardıcıl mesajlar verdi. Haqq savaşıma dəyənəyən, torpaqlarımızın 20 faizini illərdir işğal altında saxlayan, milyonlarla soydaşımızı yurdundan didərgin salan Ermənistan qahmar çıxmaq üçün üstümüzə yerbəyerdən təhdidlər yönəldən böyük güclərə xatırladı ki,

Ortaq keçmişdən böyük gələcəyə

bu davada Türkiyə Azərbaycanı tək qoymayacaq.

Biz bu zəfəri Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti, ordumuzun gücü, hər qarış torpaq uğrunda canından keçən əsgər və zabitlərimizin fədakarlığı sayəsində qazandıq. Bununla belə, beynəlxalq təzyiqlər qarşısında duruş gətirməyimizdə, diplomatik sən-gərlərdəki qələbələrımızdə, bütün dünyanın tarixi zəfərimizi qəbul etmək məcburiyyətində qalmasında Türkiyə amilinin də çox mühüm rolu oldu.

Həmin vaxtlarda Türkiyə Cümhuriyyəti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın dəstək bəyanatları, qardaş ölkə rəsmilərinin müharibənin gedişində Azərbaycana ardıcıl səfərləri, prosesi diqqətdə saxlamaları cəmiyyətimizdə mənəvi ruhu daha da yüksəltdi, bizi qələbəyə yaxınlaşdırdı, eləcə də hadisələrin gedişatına kənar məkrli qüvvələrin müdaxiləsini əngəllədi. Bu mənada, İkinci Qarabağ müharibəsindəki zəfər tək Azərbaycan deyil, ümumilikdə Türkiyə və bütün türk dünyasının tarixi qələbəsidir. Bu zəfər tarixdə hər zaman belə xatırlanacaq.

Bu möhtəşəm qələbə ilə Azərbaycan və Türkiyə regionda yeni tarixi reallığın əsasını qoydular. Bölgədə gələcək sülhün, təhlükəsizliyin və rifahın əsas təminatçıları oldu. Bütün dünyaya göstərdilər. Belə bir status, mövqe iki qardaş ölkənin illərdir ki, regionun inkişafına verdikləri töhfələrə əsaslanır. Azərbaycan və Türkiyənin təşəbbüsü, yaxından iştirakı ilə bu gün icra olunan irimiqyaslı layihələr böyük bir coğrafiyada irəliləyişlərə, qarşılıqlı kommunikasiyalara təkan verir. Dayanıqlı inkişaf mühiti yaradır. Bu mühitdən Azərbaycanla Türkiyənin sülh və tərəqqi arzusunə qoşulan, bu ali niyyətə dəstək verən hər kəs faydalana bilər. İki ölkənin bütün region ölkələrinə əsas çağırışı da məhz budur. Qüvvələri, imkanları bir araya gətirib manəvləri doğru aşmaq, problemləri birgə yoluna qoymaq, yaşadığımız coğrafiyanı dünyanın inkişaf məkanına çevirməkdir.

Strateji müttəfiqlər

Vətən müharibəsindəki zəfərimizdən az sonra imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi ilə Azərbaycan və Türkiyə bu niyyətə daha da yaxınlaşdı. Qarşıya qoyulmuş böyük hədəflərə doğru tarixi yolumuzda iki ölkənin əlaqəsi strateji müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəldi. Şuşa Bəyannaməsi Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə qardaş ölkələr arasında imzalanan, bir çox istiqamətlərdə strateji müttəfiqliyi, eləcə də təhlükəsizlik məsələlərini, onun müxtəlif parametrlərini əhatə edən çox mühüm sənəddir. Bəyannamə tək Azərbaycan və Türkiyə münasibətlərinin inkişafı baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb etmir. Bu sənəd ümumilikdə regionun gələcəyi üçün mühüm tarixi önəm daşıyır. İki qardaş ölkə Qarabağın tacı olan Şuşada belə bir mühüm bəyannaməyə imza atmaqla regionda yeni geosiyasi və geo-iqtisadi münasibətlər üçün mühüm bir başlanğıc yaratmış oldu.

Azərbaycan Prezidentinin də qeyd etdiyi kimi, Şuşa Bəyannaməsi tarixi bir anlaşımadır. Bəyannamənin Şuşada imzalanması isə xüsusilə rəmzi xarakter daşıyır. Çünki Şuşa Qarabağın tacı, Vətən müharibəsindəki tarixi qələbəmizin simvoludur. Cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğan Bakıda bir daha bəyan etdi ki, Türkiyə və Azərbaycan Şuşa Bə-

yannaməsi ilə müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlmiş əlaqələri bütün sahələrdə inkişaf etdirməkdə, bəyannamənin müddəalarını bundan sonra da uğurla həyata keçirməkdə qərarlıdır və bu məsələdə heç bir güzəşt olmayacaq. Bu bəyanat qədər mühüm olan Şuşada Türkiyənin baş konsulluğunun açılması qərarı da başda Ermənistan olmaqla bütün dünyaya ayrı bir mesajdır.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın qələbəsi Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri qarşısında daha geniş üfüqlər açır, əməkdaşlığımızın bütün sahələrdə konkret proqramlar əsasında inkişafına əlverişli şərait yaradır. Türkiyə və Azərbaycan bundan sonra da xarici siyasət sahəsində vahid mövqedən çıxış etmək əzmindədir. İki qardaş ölkənin bu vahid mövqeyi bölgəmizin inkişafı, sabitliyi və təhlükəsizliyi baxımından çox əhəmiyyətlidir.

Müasir dünyamızda güc amilinin mühüm rolunu, beynəlxalq hüququn çox zaman çalışmadığını nəzərə alaraq Azərbaycan ordu quruculuğuna post-müharibə dövründə də xüsusi diqqət yetirir və müzəffər ordumuz Türkiyə modeli əsasında inkişaf etdirilir. Qardaş ölkə ilə müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində gələcək əməkdaşlıq planları da kifayət qədər genişdir. Bu planların tərkib hissəsi kimi, 2023-cü ildə 16 birgə hərbi təlim keçiriləcək və onlardan 6-sı artıq keçirilib.

Ölkələrimiz arasında ticarət dövrüyəsinin həcmi də sürətlə artır. Bu həcm artıq 6 milyard dollarlıq rəqəmlə ifadə olunması Azərbaycan və Türkiyənin ticarət əlaqələrinin miqyası haqqında aydın təsəvvür yaradır. Ölkələrimiz xüsusilə enerji sahəsində geniş əlaqələrə malikdir. Azərbaycandan Türkiyəyə təbii qazın ixracı ildən-ilə artır. Azərbaycan qazının Türkiyə ərazisindən Avropa ölkələrinə ixracı da yüksəlməkdədir. İki qardaş ölkə bərpaulan enerji növləri, neft-kimyə məhsullarının istehsalı, elektrik enerjisi hasilatı üzrə əməkdaşlıq sahəsində də böyük uğurlara imza atır.

44 günlük Vətən müharibəsinə illərlə davam edən hazırlıqlarda, müharibənin gedişində, zəfərimizdən sonra Azərbaycanın tarixi qələbəsinin bütün dünyada qəbul olunması üçün görülən işlərdə, işğalçı Ermənistanla informasiya müharibəsində olduğu kimi, Türkiyə bu gün azad yurdlarımızın bərpası və yenidənqurulması prosesində də Azərbaycanın yanındadır. Türkiyə şirkətləri Qarabağda, Şərqi Zəngəzurdə aparılan bərpa-yenidənqurma işlərində yaxından iştirak edir. Bu şirkətlərin təcrübəsi, imkanları azad yurdlarımızda zəruri infrastrukturun qurulmasında, illərlə işğal altında saxlanmış torpaqlarımızın onilliklərdən sonra inkişaf axarına qovuşmasında özünəməxsus rol oynayır. Qardaş Türkiyə bu məsələdə də Azərbaycanla həmrəylik göstərir. Türkiyə ilə Azərbaycan quruculuq siyasəti ilə bölgədə təhlükəsizliyi, sülh və inkişaf mühitini bərqərar edir, xalqların birgə, rahat yaşaması üçün mühit formalaşdırır.

Dövlət rəhbərimizin də bəyan etdiyi kimi, indiki geosiyasi şəraitdə Orta dahlizə önəmi daha da artmaqdadır. Azərbaycan ərazisində, Xəzər dənizi vasitəsilə daşınan yüklərin həcmi genişlənir və zaman keçdikcə bu həcm daha da artacağı gözlənilir. Bu prosesə paralel olaraq Azərbaycan regionun əhəmiyyətli nəqliyyat-logistika mərkəzi kimi infrastruktur imkanlarını inkişaf

etdirir. Açılması zəruri olan Zəngəzur dahlizi bu istiqamətdə birgə səylərə böyük təkan verəcək. Bu dahliz bütün ölkələr üçün yeni imkanlar yaradacaq və bölgədə əməkdaşlığa münbit şərait formalaşdıracaq.

Sarsılmaz münasibətlər

Bu ilin fevralında Türkiyənin müxtəlif bölgələrində baş vermiş zəlzələ zamanı da Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı zamanın daha bir sınağından mənətlə çıxdı. Azərbaycan da zəlzələnin fəsadlarını aradan qaldırmaqdan ötrü bütün imkanlarını səfərbərliyə aldı, qardaş ölkəyə ilk və ən çox kömək göndərən ölkələrdən oldu. Həm də dəstək tək maddi və humanitar sferalarla məhdudlaşmayıb, siyasi müstəvidə də təzahür etdi. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Türkiyənin paytaxtı Ankarada Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarından fəvqəladə Zirvə görüşünün keçirilməsi, Türkiyədəki zəlzələyə qədər Şuşada planlaşdırılmış görüşün təbii fəlakətdən sonra dövlət rəhbərimizin təklifi əsasında Türkiyə ilə həmrəylik nümayişi kimi məhz bu ölkənin paytaxtında təşkil buna bir nümunə oldu. Bununla Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının gücü, türk dünyasındakı birgəlik ruhu sərgiləndi.

Qədirbilən xalqımızın Türkiyənin dövlət rəhbəri Rəcəb Tayyib Ərdoğanın şəxsiyyətinə çox böyük sevgi və ehtiramı var. Bu münasibət Türkiyə Prezidentinin haqq işimizə dəstəyindən, Azərbaycana sevgisindən, zəmanəsinin ən parlaq liderlərindən biri kimi yüksək xarizmasından irəliləyir. Prezident seçkisində də Azərbaycan ictimaiyyətinin Rəcəb Tayyib Ərdoğanə mənəvi dəstəyi birmənalı idi. Prezident seçkisinin birinci turundan sonra cənab İlham Əliyevin Rəcəb Tayyib Ərdoğanə zəng edərək yüksək səs faizi toplanması münasibətilə ona təbriklərini çatdırması, seçkinin ikinci turundan sonra isə Rəcəb Tayyib Ərdoğanı ilk olaraq məhz Azərbaycan Prezidentinin təbrik etməsi bu mütləq dəstəyin, Ərdoğanın qalibiyyətinə sarsılmaz inamın bariz nümunəsi idi.

Türkiyə Prezidentinin inaqurasiya mərasimində Azərbaycan Prezidentinin və Mehriban xanım Əliyevanın iştirakı, qardaş ölkədən gəlmiş ali qonaqlara dövlət başçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın və xanımı Əminə Ərdoğanın xüsusi münasibəti də Azərbaycan-Türkiyə doğmalığının daha bir təzahürü oldu. Bu doğmalığı "TEKNOFEST" aerokosmik və texnologiya festivalında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın iştirakı zamanı da duyub qürurlanmışıq. Hazırda Türkiyə-Azərbaycan birgə universitetinin yaradılması da gündəmdədir. Bu istiqamətdə danışıqların son mərhələsi aparılır. Yaxın aylarda bu məsələ də öz həllini tapacaq və bu dost münasibət regionumuzun gələcəyinə yeni bir töhfə verəcək.

Azərbaycan və Türkiyə texnologiyalar, müasir bilik və bacarıqlar dünyasında da birgədir, yanaşı irəliləyir, cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın da uğurladığı kimi, bütün dünyanın qibtə və izlədiyi bu qardaşlıq böyük ortaq keçmişimiz işığında böyük ortaq gələcəyimizi yaradır.

*İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*